

Tomàs Aguiló c. 1825: «arma a ca-seua cada dia un *cabermòni*».

Però encara que aquesta pronúncia sigui la més usual o divulgada, com que és fàcil de comprendre la propagació de nasalitat *-boni* > *-moni*, hem de creure que és *cabermòni* la forma primitiva, puix que així el radical del mot coincideix quasi del tot amb el seu sinònim *coberbo*; ara bé *cabermòni* existeix també. *AlcM* dona la pronúncia *kəbərbòni* a Inca (país tradicionalista) i la documenta en un escrit de *L'Aurora* (c. 1907) «en aquell *cabermòni* ---». D'altra banda diu que a Palma amb aquest sentit de 'embull' usen la forma *ķebermòrum*, però en un llogaret arcaïtzant com Orient diuen *cobermòrum*: o sigui que amb *cobermòrum* i *cabermòni* reconstruiríem un radical *coberb-* idèntic al de *coberbo*, i la parella *coberbo*/**coberbòrum* tindria tot el aire d'un singular llatí al costat del seu genitiu plural: mot llatí de saberuts o notaris que ens explicaria també la *-o* final, més convincent en mots de tals sentits que una romanalla mossàrab. Una sèrie de detalls coincideixen a dur-nos cap al món dels notaris, sagristans, curanderos, màgics, que es plauen a parlar o dir paraules en llatí macarrònic: a) la terminació *-orum*, b) la terminació no menys culta *-moni*, c) les formulettes tradicionals, les paradoxes, els circumloquis, d) el sentit de 'litigi, qüestió embrollada', e) el de les prediccions meravelloses. Com que tan fàcil és que *cobermòrum* i *coberbo(ni)* surtin de **caberbòrum*/*cabermòni* per assimilació com que hi hagi pas de *co-* a *ca-* per dissimilació, podem pendre com a base de tot un *cabrevòrum* genitiu plural del mot de notaris i eclesiàstics *capbreu*, llatinitzat centenars de vegades com a *capbreuum*, *cabbrevium*, etc.

Recordem-nos de l'enorme expansió d'aquest mot en l'ús del món semiculte dels nostres escrivans, sagristans, cirurgians, herbolaris, curanderos i bruixots, sense oblidar que també l'aplicaven a coses horribles o sobrenaturals: «lo demoni / té *capbreuades* / totes arreu / en son *capbreu*», JRoig, *Spill*, v. 10494; i així el poble li va atribuir sentits ben secundaris: *capbreuar* 'anul·lar' (BDLC x, 1918, 3), «*capbreuar*: perpetuar o continuar s'exercici d'alguna cosa, *vincular*; *deslindar*» (dice. Tarongí) «li pareix qu'eu té *cabrevat*: le parece que lo tiene vinculado» (Amengual).

Ara bé sembla provat que aquest verb mateix descendí a Mallorca a accs. de nivell ben rústic, i justament amb una alteració fonètica igual a la soferta en *cabermòrum*/*cabermòni*: «*encabermar-se*: encabotar-se, obstinar-se» ['vincular-se'] (*AlcM*), i del sentit d'«arranglar en una llista o capbreu» o «ficar en un lligall» pot sortir l'altra acc. que ja reconeix el *DAMen*. a aquesta alteració de *capbreuar*, a saber: «atar dos o más caballerías, para que vayan las unas detrás de las otras» «--- que vagin unides en l'lnia una darrera l'altra» (Tarongí), *encabermadora* «la cuerda que ata dos o más cabalgaduras». Davant de l'accent *cabrevat*, *cabrevòrum* traslladava fàcilment la *r* a la fi de la síl·laba: *cabermar*, *caberbòrum* o *cabermòrum* (potser hi ajudà el quasi-sinònim *fermar*).

I *coberbo*? Aquest pot ser senzillament el b. ll. *cab-*

brevum, arrossegat a aquesta evolució fonètica pel sinònim *caberbòrum*, *-mòrum*, i ajudant-hi la influència de *verbum* i de *anar de verbes* 'fer frases'. La idea de la vinculació o obstinació és la que ens donen com a usual a Orient: «*cobermòrum*: idea fixa, obsessió de fer una cosa, cast. *perra*: 'ara du es *cobermòrum* d'embarcar-se, i no hi ha qui l'hi tregui des cap'».

Que el poble per a tals significats pintorescos i afectius vagi trobar apropiada la terminació del genitiu, que sentia repetir (potser abusivament) als seus adoctrinadors pedants, no ens sorpendrà gens. És sabut que a Menorca, en lloc de *casori*, diuen *casòrum*; i en l'article dedicat a aquest mot, Moll ens fa a saber que també diuen pintorescament *embuidòrum*, *xerratòrum* i reemplaçen *robatori* per *robatoòrum*; recordem-nos del *santòrum* que féu d'ètimon del fr. mj. *santoron* > cast. *santurrón*, així com del general *llatinòrum*; i del mall. *cocòrum* 'conjunt de coses embullades'³ (doncs, idea semblant a la de *coberbos* i *coberbòrums*). *AlcM* diu que *commarmori* és «gros debat, enrenou, desorde sorollós» a «Bonansa»: no dubtem de l'exactitud d'això (potser amb *m-* no *-mm-*) però no s'usarà a Bonansa puix que no he sentit mai res de semblant a Ribagorça ni ningú ha assenyalat tals coses en el Principat: hi ha d'haver errada de còpia en aquest nom, probablement per Bonany = Vilafranca de Bonany. A la vista d'aquesta variant podem admetre que també pogué entrar en joc una influència d'algun ús notarial del ll. *commemorare* amb valor anàleg al de «memoràndum, memòria escrita».

Per si se'ns exigeix encara una explicació de la terminació *-oni* en lloc de *-orum* en *cabermòni*, *caberbòni*, comencem remetent, per a aqueixes creacions en *-mònia*, als casos semblants aplegats per Spitzer, *LexikK*, § 127. Sens dubte ací l'agent fou *cerimònia*, pronunciat vulgarment *cerimoni* a Mallorca. Puix que estem en el món dels nigromàntics, oracles i bruixots, recordem-nos que aquests eren coneguts per les cerimònies que feien i que el nostre valencià Joan Timoneda ens els pinta «haciendo de còpia en aquest nom, juro s con sus familiares ['dimonis o serps familiars'] apremiándoles que le diessen consejo y remedio» (*El Patrañuelo*, Bibl. Rivad. III, 136); cf. també l'ús que fa de *cerimònies* JRoig (*Spill*, v. 13589). *Fer cabermòrums*; i *fer cerimonis* es conjuminarien en *fer cabermònis*. I es veu que hi hagué encara una altra variant *fer cambalonis* (potser *fer cabalmonis* > *cambalonis* amb una metàtesi): «aqueix *cambaloni* i farsa de la política que 'ns empobreix i degrada», «aqueix artificial *cambaloni* de la política madrilenya» que se cita de dos articles de 1883 i 1886, que encara que publicats a la revista vigatana *La Veu de Montserrat*, potser cridaren l'atenció d'Ag. que els cita, per ser d'un autor mallorquí (¿o és que això existí també fora de Mallorca?).

¹ «Es Poble és el primer autor de faules --- com ho és dels *coberbos* i rondalles, dels cants i endevinais --- Menorca té els seus refrans i faules, i els seus cants i *coberbos*: si uns s'obliden, --- molts no s'oblidaran mai», *Folklore Men. de la Pagesia*,